

חשוב? האם היא

יכולה לפתח קאריירה עצמאית?

תחושה של חשיבות. היא מרגישה שצרכים אותה. הדבר נעשה בדרך-כלל אחרי שהילדים כבר גדלו, ועוליהמישפחה ירד מעל כתפיה. הבעל עדיין עוסק בריצה מטורפת קרימה, לה זה מאוחר מכדי להתחיל בקאריירה עצמאית, והיא מוצאת מפלט נוח באחד האירגונים הוולונטריים.

כך התמסרה אורה הרצוג, רעייתו של הנשיא, הגנבת הראשונה של ישראל, למועצה לארץ-ישראל 'פה. ועם זה אמרה בראיון להעולם הזה: "אני לא רהיט"

כך הרצוג, שהיה בעבר אלוף כצה"ל (ראש אמ"ן), שגריר ישראל באו"ם, חבר-כנסת במשך שנים רבות ועכשיו זו להקדנציה השניה כנשיא המדינה, עבר ביער עם מישפחתו 17 פעמים מדינה לדיירה.

ועוד אמרה הרצוג באותו הראיון: "אני לא רואה עצמי אשה שוויתרה למען בעלה, והמשחקת כינור שני. בכל זוג יש כינור שני. ישנם תחומים שבהם אני הוא הכינור הראשון..."

בעלי איפשר לי לבחור אם אני רוצה להתלוות אליו או לא. וכשני אני מתלווה אליו לכל המסעות... מעולם לא הייתי אשה היכולה לשבת על תקן של קישוט."

גם שולמית שמיר, רעייתו של ראש-הממשלה, מצאה לעצמה עמותה לעמוד בראשה. זוהי המועצה למטן הזקן. היא עומדת בראשה מאז 1983. היא גם עומדת בראש הקרן עלישם עלייה בגין בבית-החולים אסף הרופא. תפקידים ציבוריים-התנדבותיים אלה אינם מונעים מן הנשים להצטרף לבעליהן לכל אירוע מכלת או מיפגנת, וכמובן לכל מסע ברכה או העולם. טיוליה של ריבקה שריר עם בעלה, השיר-על-שניה-הכוכבים, נרחבי העולם, כבר הפכו ססדר בקרב הציבור בארץ.

אין ספק שמאספקט זה (ולא זה בלבד) מצטיירת ישראל כמדינה שובניסטית-גברית. קשה למצוא בצמרת הישראלית בעלים שנאלצו לותר כליכך הרבה למען הקאריירה

"הוא עשה זאת במקביל", היא עונה, "אבל לדאבנו לא באותה המידה. לעיתים אני, כמי שנלחמת על מעמדה של האשה, מתרעמת על זה, אבל מבינה את אילווציו. כשיש ועידה של ויצ"ו, והייתי רוצה שהיא ישתתף, אבל יש לו פתאום מחויבות ממלכתית או מיפגנת חשובה אחרת, אני לא מצפה שהוא יבטל זאת למעני. אני עושה יותר ממנו. אבל החברה שלנו ככלל עדיין מקבלת שעיסוק הבעל הוא ראשון."

מודעי התחילה את דרכה כיו"ר ויצ"ו בהרצליה-פיתוח, וגם אז תפס התפקיד את רוב זמנה. אז לפני שנים רבות, לא היה יצחק מודעי שר, ובסניכה שבה גרו היתה היא מוכרת יותר מאשר הוא. לשאלה אם היתה מוכנה לוותר על הקאריירה שלה למענו, היא עונה: "לא. מבחינתו היה יותר נוח שנגור בירושלים, אבל לי זה היה בלתי אפשרי, ולכן אני לא חושבת שאי-פעם היה מבקש ממני זאת. הנושא אפילו לא עלה."

האמת היא שכיום קשה לדעת אם מיכל מודעי מוכרת יותר כ"רעייתו של" או כמיכל מודעי של ויצ"ו. במיסגרות הקשורות לתפקיד מוכרת יותר כיו"ר הנהלת ויצ"ו עולמית, אבל קורה שאני מגיעה למקום, ואני בסך-הכל אשתו של יצחק מודעי, וזה קצת משעשע. פעם זה היה מפריע לי. היום אני כבר מוכרת וידועה, יש לי יותר ביטחון עצמי ויותר נגרות, או זה משעשע."

דין: מיפעל בינלאומי

גם רות דין, גרושתו של משה דין, זוכרת את עצמה תמיד בעבודה. גם היא אומרת כי ההימצאות ליד הבעל באירועים שונים לא היתה מחייבת, וההחלטה היתה שלה.

"אני לא יודעת מה ההווי היום. פעם האווירה היתה יותר מישפחתית, כי המדינה היתה קטנה יותר. אז בכל אירוע כזה תמיד היו כולם חברים. גם היחסים עם הדיפלומטים לא היו

ברור שהמעמד מחייב, וברור שותף בחיים, אם הוא שותף, יש לו מחויבות".

כורג, שעבדה במשך שנים רבות בהוראה, מסכימה שיתכן כי במהלך שנות הקאריירה הארוכה והמפוארת של בעלה נאלצה לוותר, "אבל גם זכיתי בדברים אחרים", היא אומרת, "והדברים תופסים לגבי כל אשה בכל מיסגרת, גם אם זו אשתו של בעל בית חרושת, או בנקאי, או כל אחד אחר. זה לא משנה, במקרה זה, אם הבעל נבחר או לא, זה תלוי איך את מרגישה שותפה, והמחויבות היא חלק מהשרות. זה עניין אישי, התוכן שייך לאופי האישי של האשה, וזה אותו הדבר לגבי פועל או מורה או כל אחד אחר."

בין אם להיות "רעייתו של" הוא תפקיד או לא, בין אם זו מחויבות מרצון או מכורח, אין ספק שהמעמד מחייב את הנשים לתת יתר תשומת-לב לדברים שאולי במצבים אחרים היו יורדים למקום נמוך יותר בסולם העדיפויות.

אשה הנוהגת ללכת באופן קבוע לאירועים, שבהם מככבים נבחרי ציבור ואנשים רמי-מעלה אחרים, צריכה לדאוג להופעתה החיצונית. היא צריכה להתלבש לפי צורה-אופנה, להפיץ גיחמחה מגוונת וגדולה כדי שלא תיתפס, חלילה, באותה השימלה בשני אירועים שונים. היא צריכה לדאוג לתסרוקתה ולאפור הולם, וכמובן לאביזרים אחרים. כך הופכות נשים אלה לאורחות רצויות ומצויות בכל מיני תצוגות-אופנה ויקריות. לרבות מהן מעצב-בגדים, שאליהן הן מגיעות בקביעות ומזמינות מלתחות שלמות. הספרים התל-אביביים מתגאים כאשר אח"מית כזאת נמנית עם חוג הלקוחות הקבוע שלהם.

שרון: לילי של אריק

וגמה בולטת לדור החדש של נשות הפוליטיקאים היא הלנה ביילין, רעייתו של יוסי ביילין, לשעבר

של נשותיהם. גם גולדה מאיר, שהיתה ראש-ממשלה-ראשונה היחידה עד כה בארץ, ומעטות כמוה בעולם כולו (ואת גולדה כבר הזכרנו?) עשתה זאת כשכבר היתה אלמנה.

מודעי: תפקיד עצמאי

מיכל מודעי, רעייתו של יצחק מודעי, מצליחה, איכשהו, למנוג את שני הדברים יחד: אושר וזכרות היותה. רעייתו של" עם טיפוס לצמרת בתחום שלה. כיום, מאז ינואר 1984, משמשת מודעי כיו"ר הנהלה העולמית של ויצ"ו. כבר 20 שנה שאני נמצאת בתפקידים שדורשים את כל זמני", היא אומרת.

"אני בתפקיד בויצ"ו. היא מספרת, "יש לי מחויבויות רבות, ולפעמים אני נאלצת לחיי את ויצ"ו בעדיפות עליונה, אם כי אני משתדלת להיות ליד בעלי כשהוא צריך אותי."

האשה חייבת להיות עורכנגר בכל תפקיד. גם שצחק היה מנכ"ל רבנון הייתי מאוד עסוקה סביב זה, כי היו באים מן החברה בחו"ל לביקורים באי רץ, והאירוח היה חלק מן התפקיד. כך שאני מסתכלת אחורה לאורך כל חיי הנישואין שלנו, לקחתי חלק גם בקאריירה שלו."

אך במצבים כאלה, כשגם האשה מתפתח במקביל לבעל, ניתן היה לצפות שהבעל גם הוא יקח חלק בעבודתה של האשה, אם זה מחייב:

מיכל ו... מוותרת יותר ממנו

ריבקה ו... זה תלוי באישויה של האשה

לילי ו... לא רק הצימוקים

בראיון לפני ארבע שנים, אילו יכולתי לבחור בחיי מן ההתחלה, הייתי שוב בוחרת ללכת אחרי אריק. אלה חיים מרתקים, שנתנו לי אפשרות לפגוש המון אנשים מעניינים."

היא אינה מרגישה שהיא מקריבה: "הייתי יכולה גם אחרת, אבל זו הדרך שבחרתי בה. כל מה שניסיתי לעשות בעבר — ראיתי שזה מפריע ומתנגש באפשרות להיות מטורה לדברים שהוא עושה, ומה שהוא עושה זה חשוב, ואני לא רוצה להפריע."

לילי, מתוך הכרה מלאה ובחירה חופשית, החליטה להתמסר כליכולה לקאריירה של בעלה. "אני הולכת איתו לכל מקום שהוא חשוב, גם אם זה לא מעניין אותי. אי-אפשר לקבל רק את הטוב בלי להשקיע. אם אני יכולה לנסוע איתו כשאתו לחו"ל, וליהנות מביקורים בכל מיני מקומות מעניינים ומפגישות עם כל מיני אנשים מעניינים, אני עושה זאת. זה לא מפתיע אותי, כי אני יודעת מה החלטתי, ואני לא להבדיל בין ללכת איתו לבדלתי, או — להבדיל בין ללכת איתו לבדלתי — לבחירת השביעות בתי

המנכ"ל המדיני של משרד-החוץ, כיום מועמד המערך לכנסת הבאה, במקום טוב. ביילין היא עורכת-דין במיקצועה, המ"ת פתחת לעצמה קאריירה בלתי-תלויה כבעלה. במשך 13 שנה עבדה בפרק ליטות מחוז תל-אביב. בשנים האחרונות בלטה שם מאוד, ועסקה בכמה תיקים מפורסמים.

בימים אלה פורשת ביילין משרות המדינה ועוברת למשרד-עורכר-דין פרטי, של דויד ליבא, חבר-הכנסת ועורך-הדין.

את ביילין לא ניתן היה לראיין לכתבה זו, מכיוון שלישכת עורכר-הדין מטילה קשיים חמורים על עורכר-הדין המתארינים לעיתונים וביילין, הירי צאת בימים אלה לשוק הפרטי, חששה להתראיין ללא אישור הלישכה. ניסיון שלי לפנות ללישכה ולקבל אישור לראיין אותה נתקל בביורוקרטיה מסורבלת האורכת זמן רב. כך אי-אפשר לדעת מה היתה הלנה ביילין עושה אילו היה בעלה מתמנה לתפקיד שגריר ישראל באו"ם, והמישפחה היתה עוברת לגור כמה שנים בארצות-הברית, ובר שהיה מחייב אותה לעשות הפסקה משמעותית בקאריירה שלה, דווקא כשהיא בשיאה.

מי שלא נאלצה לעמוד לפני דילמה כזאת היא לילי שרון, רעייתו של אריאל שרון, כיום שר-התעשייה והמיסחר, ובעבר נושא תפקידים בכירים רבים. "אני שמחה בחלקי להיות לילי של אריק", אמרה לי

"אני לא רואה עצמי אשה שוויתרה למען בעלה... מעולם לא הייתי אשה היושבת על תקן של קישוט..."

פורמליים, והאווירה היתה נעימה. וגם אז לא הייתי הולכת לכל האירועים, אלא רק לאירועים שחשבתי שענייניו אותי.

"למשל, זכור לי מיקרה שהאום' הומין אותנו לאירוע בארמון-הנציב בירושלים, וגם את הירדנים. היה לי ברור שיהיה מעניין ללכת, אז הלכתי. דיין התחילה להעסיק את עצמה בקליטת עלייה, כשבעלה היה מושל-ירושלים וכל המישפחה התגוררה בירושלים. משם עבר למשכית ופיתחה את הפרוייקט שנים רבות, והפכה אותו למיפעל בינלאומי.

היא מסכימה שבארצות-הברית "רעייתו של" הוא חלק מתפקיד הבעל, ופה זה פחות. אבל זה אישי מאוד, וכל אחת מחליטה לבר איד להתנהג. מבני שזה חשוב מאוד מיהי העורכנגר. אני ראיית נשים מהכפר שרכים חשובו שהן לא יוכלו להתמודד עם התפקיד ועם יחסים עם הצמרת, והיו בניגון כאלה שאחר-כך עלו על בעליהן ביחסים עם אנשים, והתמודדו מצוין עם המעמד."

בורג: מורה שוויתרה

ריבקה בורג, רעייתו של יוסף בורג, מי שהיה שר במשך שנים רבות-רבות (וגם אמו של אברהם בורג, כיום מועמד המערך לכנסת הבאה) הוסי שעתידו הפוליטי לפניו), אינה חושבת ש"רעייתו של" הוא תפקיד, "אבל התוכן שניתן לזה תלוי באישיותה של האשה.